

Utdanningsdirektoratet

Direktorat for barnehage, grunnsopplæring og IKT

Aktuelt om vurdering og fagfornyelsen

Eksamensmøte v/fylkesmannen i Møre og Romsdal
Molde 06.02.2018

Mette Thoresen, e-post: mth@udir.no
Avdeling for rammeplan barnehage og læreplan grunnskole

Utdanningsdirektoratet

Direktorat for barnehage, grunnsopplæring og IKT

Alt handler om hver enkelt elevs læring

Eksamen

Eksamen

- Forskrift til opplæringsloven, kapittel 3
  - **Sentralt gitt**
    - [Udir-5-2016](#) – forklaringer til kapittel 3 om Individuell vurdering
    - www.Udir.no – nødvendig informasjon
    - [Rammeverk for eksamen](#) – om arbeid med eksamen
    - Kun skriftlige eksamener
    - Sensur – Fylkesmannen oppnevner sensorer, gjennomfører sensorskoleringer og klagesensur
  - **Lokalt gitt**
    - Skoleeiers ansvar: kommunen i GS, fylkeskommunen i VGO
    - Kun muntlig eksamen (ev. med praktisk innslag) i GS

Mer om KOMPETANSE under fagfornyelsen

Formålet med eksamen er todelt:

Kandidaten skal få anledning til å vise kompetansen sin i samsvar med læreplanen, og eksamenskarakteren skal gi informasjon om kandidatens individuelle kompetanse i faget, slik den ble uttrykt på eksamensdagen.

Utvikling av eksamen

Fagnemnd

LKo6

Udir.

Konsulenter

§§ 3-25, 3-28: Eksamen skal organiserast slik at eleven eller privatisten kan få vist kompetansen sin i faget.

Teknisk support

Innspill fra sensorer, lærere, skoler, fagnettverk, FM m.fl.

Hvordan forberede eleven?

- God opplæring, inkl. god VFL-praksis
- Eksamensveiledningen – hver vår
- Eksamensbesvarelser, inkl. matrisen og eksamensrapport
- Forklare hvordan eksamensbesvarelsene blir vurdert
  - Samlet kompetanse slik denne er vist til eksamen
  - To sensorer
  - Forskrift, læreplan, eksamensveiledning
  - Klage på om karakteren er rimelig eller urimelig → nye sensorer, karakteren blir stående, kan gå opp eller ned

HVORFOR?

§ 3-1: Det skal vere kjent for eleven [...] kva som er måla for opplæringa, og kva som blir vektlagt i vurderinga av hennar eller hans kompetanse. Det skal òg vere kjent for eleven kva som er grunnlaget for vurderinga [...].

<https://www.udir.no/> -> <https://www.udir.no/eksamen-og-prover/eksamen/>

Du er her: [Forside](#) - [Eksamen og prøver](#) - Eksamen

Eksamen

Organisering og gjennomføring av sentralt gitt skriftlig eksamen.
Lokalt gitt skriftlig eksamen er Fylkeskommunens ansvar.

FØR ...
UNDER ...
ETTER ...

Lærere,
elever

GÅ DIREKTE TIL

Finn eksamensoppgaver og eksamensveiledninger

Svar på eksamen og karakterer

Viktige meldinger eksamen

Forberedelsesdeler

Datoer grunnskole

Datoer videregående

Logg inn for å ta eksamen

Logg inn i PA

Finn læreplan

Finn fagkode

Skriftlig eksamen

NB: Mens eksamen pågår

FØR – UNDER – ETTER

Før eksamen

- ▼ Tidligere gitte eksamensoppgaver, eksempeloppgaver og eksamensveiledninger
- ▼ Eksamensbesvarelser med begrunnelse for karakteren
- ▼ Særskilt tilrettelegging av eksamen
- ▼ Trekking av eksamen

Kjennskap til regelverk og rammer gir trygghet for eleven!

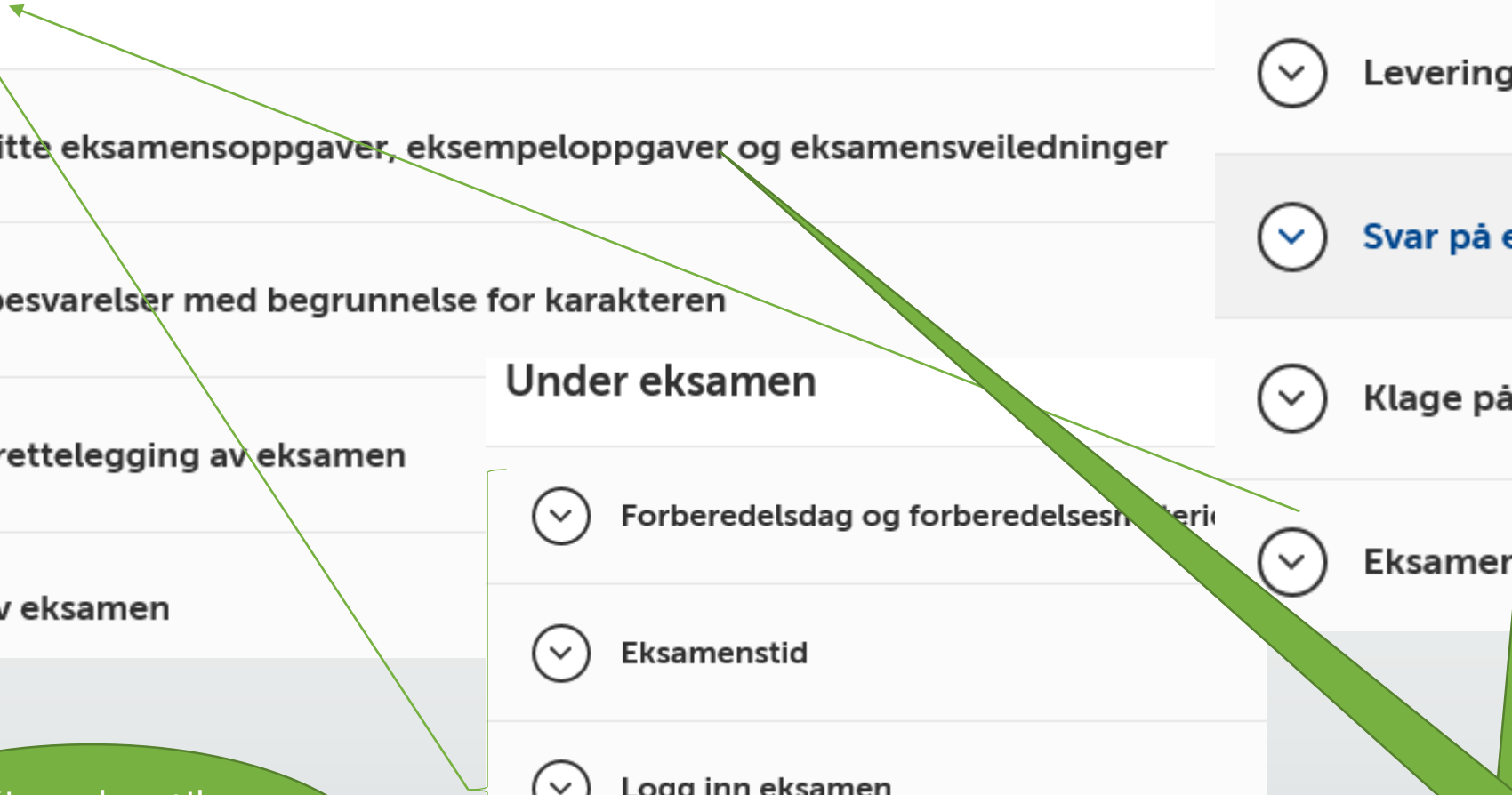
Under eksamen

- ▼ Forberedelsedag og forberedelsesmaterie
- ▼ Eksamenstid
- ▼ Logg inn eksamen
- ▼ Hjelpemidler
- ▼ Fusk og plagiat

Etter eksamen

- ▼ Levering av eksamenssvar
- ▼ Svar på eksamen og karakterer
- ▼ Klage på karakter
- ▼ Eksamensrapport

Pedagogisk

Særskilt tilrettelegging

Særskilt tilrettelegging av eksamen (§ 3-32)

Kandidater som har særskilte behov, skal kunne få lagt forholdene til rette.

- Tiltak skal være tilpasset eleven, f.eks.:
  - utvidet tid, normalt inntil 1 time (Todelt eksamen: ca. 25 og 35 minutter ut fra beregnet varighet av del 1 og del 2)
  - opplesing av eksamensoppgaven
  - lyd-CD eller lydfil (grunnskolen)
  - eventuelt andre liknende tiltak
- Tilrettelegging skal ikke gi fordeler, og ikke avhjelpe manglende kompetanse, jf. spørsmål om endring av eksamensform
- Søknad til rektor, som fatter enkeltvedtak
- Krever ikke vedtak om spesialundervisning
- Fylkesmannen er klageinstans

Særskilte regler for matematikk ([se Udir-4-2018](#))

- Del 1 – uten hjelpemidler: kun skrivesaker, passer, linjal ...
- Del 2 – med alle hjelpemidler: som andre fag

Fusk

Til eksamen er fusk definert som

- å kommunisere med andre
- å bruke oversettelsesprogrammer i språkfag
- å bruke hjelpemidler på del 1 av todelt eksamen

NB: § 3-37:

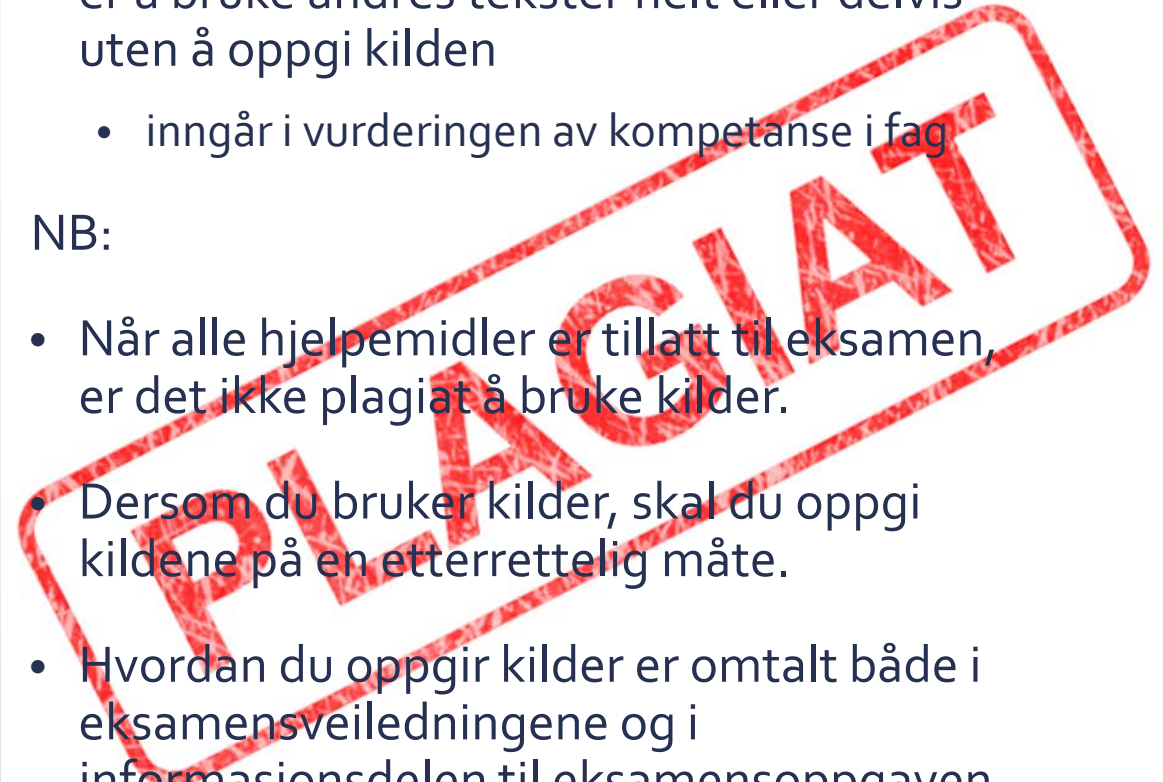
- Ved fusk => [eksamen blir annullert, og standpunkt karakteren slettes](#)

Plagiat

- er å bruke andres tekster helt eller delvis uten å oppgi kilden
  - inngår i vurderingen av kompetanse i fag

NB:

- Når alle hjelpemidler er tillatt til eksamen, er det ikke plagiat å bruke kilder.
- Dersom du bruker kilder, skal du oppgi kildene på en etterrettelig måte.
- Hvordan du oppgir kilder er omtalt både i eksamensveiledningene og i informasjonsdelen til eksamensoppgaven.

Fellesfag

ENG0012	Engelsk	IV	-----	--	V15 Ikke vurderingsgrunnlag
ENG0013	Engelsk muntlig	IV	-----	--	V15 Ikke vurderingsgrunnlag

**Nasjonale føringer for bruk av nettbaserte
hjelpemidler til eksamen**

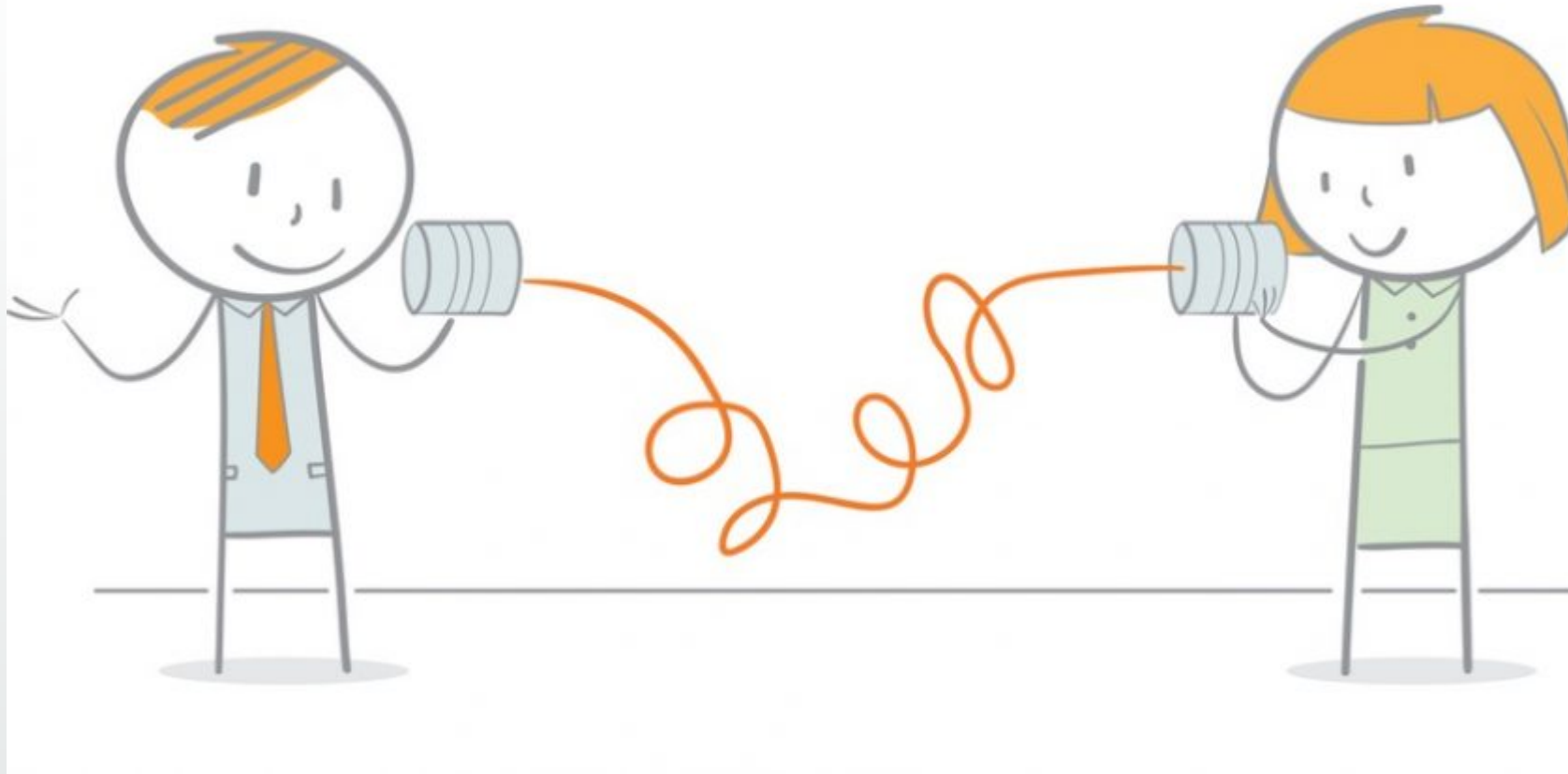
NYTT: Nasjonale føringer for nettbaserte hjelpemidler til sentralt gitt eksamen

- Føringene beskriver hva skoleeier og skoleleder har ansvar for.
- Føringene gjelder kun *nettbaserte* hjelpemidler. Det er som tidligere også mulig å tilby hjelpemidler som er på papir, eller som er tilgjengelig offline.
- Målsettingen med føringene er
  - å sikre en mest mulig rettferdig og lik eksamensgjennomføring
  - at elevene skal ha tilgang på kjente hjelpemidler som benyttes i opplæringen
  - å bidra til at forskjellen mellom skoler ikke blir for stor
- Skoleeier skal sørge for at de nettbaserte hjelpemidlene **ikke** åpner for mulighet til samhandling og kommunikasjon, og at elevene eller de voksne deltakerne **ikke** har åpen tilgang til internett. Ordbøker skal **ikke** ha mulighet for oversettelse av fraser eller hele setninger.

Krav til nettbaserte hjelpemidler

- Som **minimum** skal skoleeier gi tilgang til to faglig relevante nettbaserte hjelpemidler
  - ikke to per fag, men samlet for alle fag med sentralt gitt eksamen i GS
  - ordbøker, uansett språk, teller som ett hjelpemiddel
- Som **maksimum**, er det en øvre grense, samlet for alle fag, på 15 forskjellige nettbaserte hjelpemidler til sentralt gitt eksamen
- **I tillegg** kommer nettbaserte læremidler og særskilt tilrettelegging
- **Skoleeier** skal samarbeide med **skoleledere** og **faglærere** i å velge ut nettbaserte hjelpemidler, slik at elever og voksne deltakerne kan få tilgang til relevante nettbaserte hjelpemidler skolene har brukt i opplæringen.
- **Skoleeiere** – samlet utarbeide en oversikt – elever og voksne (friskoler også). Skolene må få den endelige oversikten i god tid før eksamen.
- **Skoleeier** – følge opp at skolene gir elever og voksne deltakerne tilgang

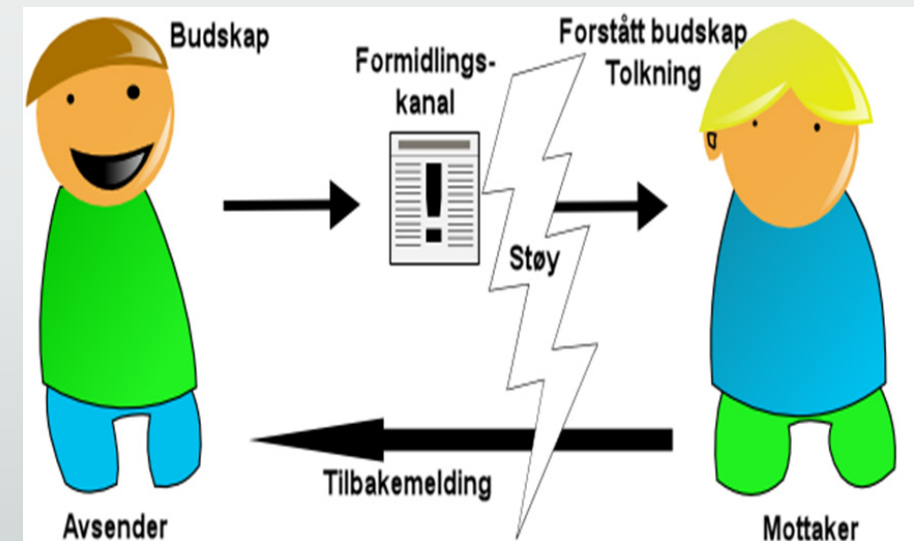
Lokalt gitt – muntlig eksamen

Regler for muntlig eksamen

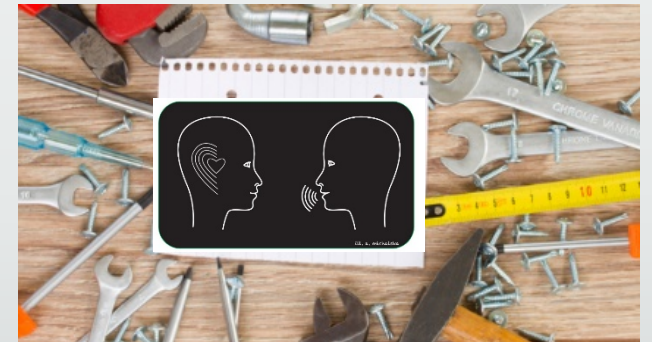
Vi har presisert ("[Regler for muntlig eksamen](#)")

- FØR eksamen
  - Forberedelse, oppgaver (tema/problemstilling) og trekk av oppgaver
  - Fravær -> konsekvenser for eksamensdagen (gjelder også for skriftlig)
- UNDER eksamen
  - Muntlig formidlet fagkompetanse ...
  - «Hjelpemidler» - elevens valg
- ETTER eksamen

Utprøving med eksamen i musikk, kunst og håndverk, kroppsøving og mat og helse

- Tillegg til oppdragsbrev om fagfornyelsen
- Formål: innhente erfaringer med tanke på hvordan eksamen kan innrettes i de fire praktiske og estetiske fagene på 10. trinn
- Erfaringene skal inngå i en vurdering av om fagene skal inn i trekkfagsordningen med innføringen av de fornyede læreplanene
- Fire fylker
- 16 skoler
- Muntlig (1 dag forberedelse og inntil 30 min. eksamen)
- Muntlig-praktisk (inntil 2 dager forberedelse og inntil 45 min. eksamen)

Annet: grunnskole voksne

Kompetanse Norge – forsøk VOKSNE

- [Kompetanseløftet](#) skal bidra til at flere voksne får varig tilknytning til arbeidslivet.
- Kompetanse Norge – forsøk med modulstrukturert opplæring for voksne på nivået under videregående opplæring.
- Nye modulstrukturerte læreplaner er utarbeidet, og disse prøves ut i et forsøk, inkludert eksamen, med varighet på tre år fra 1.8.2017.
- Det skal også utvikles kartleggingsverktøy og e-læringstilbud i grunnleggende ferdigheter for voksne. Kartlegging og e-læring i lesing ferdigstilles i 2018.
- **Eksamenskodene** til forsøket ligger også i PAS – og må ikke forveksles ved oppmelding av kandidater i vanlige grunnskolekoder.

Fagfornyelsen

Meld. St. 28 Fag – Fordypning - Forståelse

Læreplanene skal fornyes!

- mer relevante for framtiden ..
- mer relevant innhold ...
- tydeligere prioriteringer ...
- sammenhengen mellom fagene skal bli bedre ...

Tilråding fra Kunnskapsdepartementet 15. april 2016, godkjent i statsråd samme dag.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-28-20152016/id2/Fag483955/>

Fagfornyelsen

Vi skal fornye læreplanene ved å gjøre dem mer relevante for fremtiden. Fagene skal få mer relevant innhold, tydeligere prioriteringer og sammenhengen mellom fagene skal bli bedre.

[Hva er fagfornyelsen?](#)

[Hva skjer når?](#)

[Les fagfornyelsens blogg](#)

Du kan lese mer om fagfornyelsen her: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/fagfornyelsen>, og du kan gi innspill her (siste om kjerneelementer ca. 12.02 –23.03): www.udir.no/fagfornyelsen

Tidsplan for fornyelse av fagene i skolen

Dybdelæring

- Et bærende prinsipp i fagfornyelsen
- .... handler både om **kvaliteten på læreprosessen** – og **kvaliteten på elevenes læringsutbytte**, dvs. både hvordan læringen skjer og hva eleven lærer

Begrepsutvikling,
sammenhenger, årsak/virkning,
kildekritikk, å bruke fagets
metoder (jf. forskerspiren og
utforskeren i nf og sf) ...
– for å finne ny kunnskap

Dybdelæring

Dybdelæring handler om god opplæring

Kvaliteten på læreprosessen, kan kjennetegnes ved at:

- Elevene får fordype seg i lærestoffet over tid
- Læreprosessen gir tid for refleksjon over egen læring, legger til rette for progresjon, og elevene får hjelp til å forstå sammenhenger i og mellom fag
- Læreren har kunnskap om hvordan elever lærer, hva de kan fra før, og følger tett opp
- Opplæringen er variert, og elevene er aktive i egen læringsprosess
- Læringsaktivitetene følger av målene, og at elevene forstår denne sammenhengen
- Elevene får tilbakemeldinger og utfordringer som er tilpasset deres faglige utvikling
- Prøving og feiling er trygt, og elevene prøver seg også når det er usikkert om de vil lykkes.

Kvaliteten på læringsutbyttet, kan kjennetegnes ved at:

- Elevene har oppnådd god og varig forståelse
- Elevene ser sammenhenger i og på tvers av fag
- Elevene kan bruke det de har lært når de skal løse problemer i nye og ukjente sammenhenger
- Elevene er bevisste på egen læring og bruker læringsstrategier
- Elevene har utviklet evnen til å stille spørsmål, utforske og eksperimentere

Tabell 3.1 Dybdelæring og overflatelæring

Dybdelæring	Overflatelæring
Elever relaterer nye ideer og begreper til tidligere kunnskap og erfaringer.	Elever jobber med nytt lærestoff uten å relatere det til hva de kan fra før.
Elever organiserer egen kunnskap i begreps-systemer som henger sammen.	Elever behandler lærestoff som atskilte kunnskaps-elementer.
Elever ser etter mønstre og underliggende prinsipper.	Elever memorerer fakta og utfører prosedyrer uten å forstå hvordan eller hvorfor.
Elever vurderer nye ideer og knytter dem til konklusjoner.	Elever har vanskelig for å forstå nye ideer som er forskjellige fra dem de har møtt i læreboka.
Elever forstår hvordan kunnskap blir til gjennom dialog og vurderer logikken i et argument kritisk.	Elever behandler fakta og prosedyrer som statisk kunnskap, overført fra en allvitende autoritet.
Elever reflekterer over sin egen forståelse og sin egen læringsprosess.	Elever memorerer uten å reflektere over formålet eller over egne læringsstrategier.

Dybdelæring – Meld.St.28

«Dybdelæring betyr at elevene gradvis og over tid utvikler sin forståelse av begreper og sammenhenger innenfor et fag.

Overflatelæring, som legger vekt på innlæring av faktakunnskap uten at kunnskapen settes i sammenheng, står i kontrast til dybdelæring.

Elevenes læringsutbytte øker når de gjennom dybdelæring utvikler en helhetlig forståelse av fag og ser sammenhengen mellom fag, samt greier å anvende det de har lært, til å løse problemer og oppgaver i nye sammenhenger.»

Kilde: Meld. St. 28 (2015-2016) *Fag – Fordypning – Forståelse*

Dybdelæring i overordnet del

"Skolen skal gi rom for dybdelæring slik at elevene utvikler forståelse av sentrale elementer og sammenhenger innenfor et fag, og slik at de lærer å bruke faglige kunnskaper og ferdigheter i kjente og ukjente sammenhenger.

I arbeidet med fagene skal elevene møte oppgaver og delta i varierte aktiviteter av stadig økende kompleksitet.

Dybdelæring i fag innebærer å anvende kunnskaper og ferdigheter på ulike måter, slik at elevene over tid kan mestre ulike typer faglige utfordringer individuelt og i samspill med andre."

Kilde: Læreplanfornyelsen, overordnet del (2017), s. 12

Kompetanse

Kunnskapsløftet

«Evnene til å løse oppgaver og mestre komplekse utfordringer. Elevene viser kompetanse i konkrete situasjoner ved å bruke kunnskaper og ferdigheter til å løse oppgaver.»

«Det kan handle om å mestre utfordringer på konkrete områder innenfor utdanning, yrke, samfunnsliv eller på det personlige plan»

Fagfornyelsen

«Kompetanse er å **tilegne seg** og anvende kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver i kjente og **ukjente sammenhenger** og situasjoner. Kompetanse innebærer **forståelse** og **evne til refleksjon** og **kritisk tenkning.**»

Hva kan vi gjøre allerede nå for å rigge oss for nye læreplaner?

- Jobbe videre med VFL – særlig egenvurdering og sammenhengen mellom de fire prinsippene
- Lærere og elever må lete etter tegn på læring og bruke informasjonen for å justere læreprosessen
- Lære å lære – strategier i alle prosesser
- Jobbe videre med læreplananalyse og forståelse av hva kompetansebegrepet innebærer

Hvor er jeg i min læring?
Hvor skal jeg?
Hvordan kommer jeg dit?

WYTIWYG

(What you test is what you get)

Hva må du, din skole, din kommune jobbe spesielt med for at vurderingspraksisen bedre skal støtte opp under dybdelæring?

- Er det praksis dere har i dag som dere bør slutte med?
  - Hva bør dere gjøre mer av?

Har du, dere, skolen en god VFL-praksis?

Hvilke type mål lager vi?

- Er de egnet for dybdelæring eller overflatisk læring?
- Hvordan planlegger du for dybdelæring i det lange tidsspennet? (Dvs. at elevene skal forstå helheten i faget og sammenhenger på tvers av fag?)
- Planlegger du for at elevene skal få bruke det de har lært til å løse problemer i nye sammenhenger?

Hvilke typer tilbakemeldinger gir vi?

- Hjelper de elevene å oppnå god og varig forståelse?
- Hjelper de elevene å se sammenhenger i og mellom fag?
- Støtter de opp under prøving og feiling?
- Bli kreativitet, eksperimentering og utforskning honorert?

Hvordan legger vi til rette for elevinvolvering?

- Er elevene mottakere eller deltakere i vurderingsarbeidet?
- Hvordan tilrettelegger vi for at elevene reflekterer over egen læring?
- Øker elevenes metakognisjon gjennom underveisvurderingen?

SkoleVFL - Skolebasert kompetansetilbud

www.hil.no/skolesider/skolevfl

Utdanningsløpet | Læring og trivsel | Eksamen og prøver | Kvalitet og kompetanse

Du er her: [Forside](#) - [Læring og trivsel](#) - [Vurderingspraksis](#)

Vurderingspraksis

Vi vet at vurdering har stor innvirkning på elevenes og lærlingenes læring. En god vurderingspraksis motiverer og har læring som mål.

Er dere opptatt av god vurderingspraksis og kollektive utviklingsprosesser? Da er kanskje dette skolebaserte kompetansetilbudet noe for din skole.

[Fire prinsipper for god undervisvurdering](#)

[Læreplan, mål, kjennetegn og kriterier](#)

[Gode faglige tilbakemeldinger](#)

[Læringsmiljø med rom for å prøve og feile](#)

[Egenvurdering og involvering](#)

[Følg med på læringen underveis](#)

[Samarbeid og tolkningsfelleskap](#)

[Halvårsvurdering](#)

www.udir.no/vfl

Følg med og bidra!

- Nettside fagfornyelsen

www.udir.no/fagfornyelsen

- Gi innspill

<https://www.udir.no/om-udir/hoyringar/>
(her finner dere også svar som er gitt)

Mette.Thoresen@udir.no

Utdanningsdirektoratet

Direktorat for barnehage, grunnsopplæring og IKT